

30 Οκτωβρίου 2019

Οι Σμυρνιοί πριν τον όλεθρο του 1922 (μέρος 2ο)

/ [Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός](#)

Οι άνθρωποι της Σμύρνης πριν τον όλεθρο του 1922.

Μέρος Β'

Από τον ΝΙΚΟΛΑ ΝΤΑΜΟΝ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Τουρκάλες υφάντρες.

Οι Σμυρνιοί

Το 1922 η Σμύρνη, δίχως τα προάστια και τα τριγύρω χωριά, αριθμούσε **370.000 κατοίκους**, εκ των οποίων:

οι **165.000** ήταν Έλληνες

οι **80.000** Τούρκοι

οι **55.000** Εβραίοι

οι **40.000** Αρμένιοι

οι **6.000** Λεβαντίνοι και

οι **30.000** διάφορες άλλες εθνικότητες.

Το πληθυσμιακό αυτό αμάλγαμα απέδωσε στη Σμύρνη τον χαρακτηρισμό **“Γκιαούρ Ιζμίρ”** (Σμύρνη των απίστων).

Τουρκάλες υφαίνουν χαλί. Η εταιρεία "Σαρκ Χαλί" συνεργαζόταν με καταστήματα πώλησης χαλιών στο Λονδίνο, Παρίσι, Νέα Υόρκη, Φιλαδέλφεια, Τορόντο και Κωνσταντινούπολη. Οι περισσότεροι τάπητες υφαίνονταν στη Σπάρτη Πισιδίας.

Αχθοφόροι (χαμάληδες) ξαποσταίνουν στο καφενείο περιμένοντας να τους προσλάβουν σε δουλειά.

"Παρ' όλη την ποικιλία των εθνών και των θρησκευμάτων παραμένει ωστόσο η Σμύρνη στα βασικά της συστατικά μια ελληνική πολιτεία. Έπειτα από τόσες αλλαγές στο πέρασμα χιλιετηρίδων κάτω από την κυριαρχία Περσών, Ρωμαίων, Βυζαντινών, Σαρακηνών, Φράγκων και Τούρκων - αυτή η πόλη που λέγεται Σμύρνη δεν έπαψε ποτέ να είναι Ιωνία. Οι Τούρκοι είναι απλώς οι αφέντες, οι Έλληνες όμως είναι οι περισσότεροι και η γλώσσα τους είναι η πιο διαδεδομένη - επομένως αυτοί είναι οι αφέντες. Αν εξαιρέσουμε τους Τούρκους που δεν γνωρίζουν παρά μόνο τη γλώσσα τους, όλος ο άλλος πληθυσμός της Σμύρνης, επομένως

τουλάχιστον 120.000 ψυχές, καταλαβαίνουν και μιλούν λίγο πολύ καλά τα ελληνικά. Μετά τα ελληνικά έρχονται κατά σειρά σαν γλώσσα συνεννοήσεως γενικά τα τούρκικα και τα ιταλικά. Σε Τρίτη γραμμή τα αρμένικα και τα σπανιόλικά, η διάλεκτος των Εβραίων, τελευταία τα γαλλικά και τα αγγλικά. Ο αριθμός των Γερμανών της Σμύρνης δεν δικαιολογεί τα γερμανικά σαν τρέχουσα γλώσσα της συνοικίας των Φράγκων. Άλλωστε οι Γερμανοί δείχνουν, την κακή συνήθεια, για να μην πω, το μεγάλο εθνικό τους ελάττωμα, να αρνιούνται εύκολα τη γλώσσα τους και να χρησιμοποιούν τις ξένες γλώσσες”.

- Ludwig Ross, "Ένα σκίτσο για τη Σμύρνη", 1845.

Εβραίος χαχάμης και μουσουλμάνο το 1875.

Οικογένεια Εβραίων και Έλληνας ιερέας το 1865.

Μια Ελληνίδα και μια Τουρκάλα το 1875.

Ένας ζειμπέκης (ο άντρας της νοτιοδυτικής Μικράς Ασίας ή ο λεβέντης, ο μάγκας, ο νταής στα τούρκικα) και μια Ελληνίδα το 1875.

“Α, αυτά τα σπίτια που τα καμάρωνα όταν περνούσαμε! Είχαν ένα συνήθειο στη Σμύρνη, να τρώνε με τις πόρτες ανοιχτές. Τα σπίτια ήταν διώροφα, πάντα υπερυψωμένα, με τρία - τέσσερα σκαλάκια και οι πόρτες τους έμπαιναν λίγο μέσα, ώστε το χειμώνα δε βρεχόσουν μέχρι να σου ανοίξουν. Όταν άνοιγε η πόρτα, αμέσως ήταν η τραπεζαρία. Λοιπόν τα βράδια έβλεπες τις οικογένειες μαζεμένες τριγύρω σε φρεσκοσιδερωμένα, λινά, άσπρα, τραπεζομάντηλα και η υπηρέτρια απαραίτητη - με μαύρο φόρεμα, άσπρη ποδίτσα και μπονεδάκι στο κεφάλι - έφερνα τα φαγιά στο τραπέζι και έδινε σιωπηλά σε μία άλλη, βοηθό, ότι περιττό υπήρχε. Τα σερβίτσια άστραφταν και τα ποτήρια ήταν πάντα ακριβά, κολονάτα. Συναγωνιζόντουσαν στη γειτονιά για την καλύτερη εμφάνιση και πάντα οι πόρτες ορθάνοιχτες και πάντα η υπηρέτρια όρθια πίσω στη γωνιά του τραπεζιού, κοίταζε να μη λείπει τίποτα και ν’ αλλάξει αμέσως σερβίτσιο.

Μου άρεσε, όταν περνούσα, να κοιτώ. Λες και ήταν συνεννοημένοι, όλες οι πόρτες ανοιχτές την ίδια ώρα. Έτρωγαν κι έξω έπεφτε άπλετο φως, που σε προκαλούσε να κοιτάξεις μέσα”.

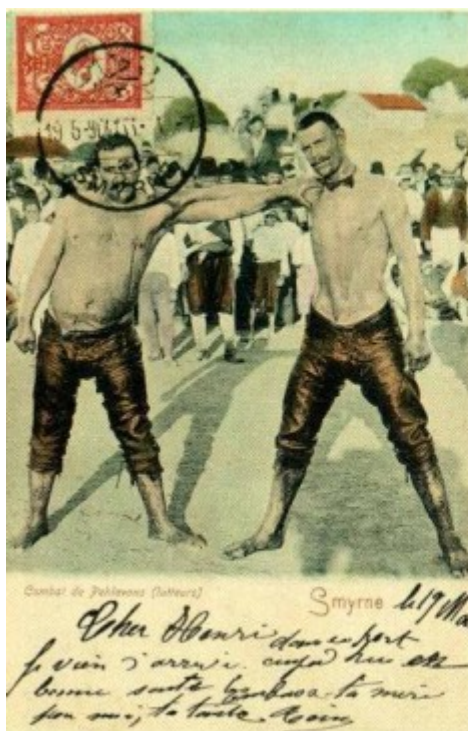
- Ανζέλ Κουρτιάν, “Τα τετράδια της Ανζέλ Κουρτιάν (μνήμες από τη Μικρασία, 1915 - 1924)”, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα, 1980.

Le héros turc Zethée turc „Hadji Sifon“ de son retour de Calédo.
Souvenir de Smyrne.
Éditeur : J. B. G. de Smyrne, Smyrne, 1849.

Ζειμπέκιδες.

Combat de Pehlivan (lutteurs)
Smyrne 1871
Vive Henri dans ce port
si vain & ardent, c'est lui qui
bientôt nous fera connaître la mer
par son orgueil & sa force.

Πεχλιβάνιδες (παλαιστές) και μια Ελληνίδα.

Πωλήτριες τσίγκινων αντικειμένων και ζεϊμπέκιδες.

Μια Τουρκάλα και ένας καλαθάς.

“Οι πρώτες μέρες μας στη Σμύρνη είχαν κέφι και συγκινήσεις. Γυρίζαμε εδώ και κει σαν περιηγητές και γεμίζαμε τα μάτια και τη ψυχή μας με νέα θεάματα, και νέες εντυπώσεις, με την άπληστη διάθεση που έχει κανείς για το καινούργιο, το φευγαλέο και το προσωρινό. Η μεγάλη πολιτεία με τα άγνωστα σπίτια, τον άγνωστο κόσμο, την άγνωστη ρυμοτομία, τις άγνωστες εκπλήξεις μας κρατούσες σε συνεχή έξαψη. Στο Αϊντίνι ήξερες τον καθένα με το όνομά του και τα προβλήματά του. Ήξερες που πηγαίνει, όταν βγαίνει την τάδε ώρα, τι λέει όταν συναντιέται με έναν άλλον, που και πως διασκεδάζει, γιατί τρέχει και ιδρωκοπάει, γιατί παντρεύεται και από τι πεθαίνει.

Εδώ το καινούργιο βιβλίο με τις ζωηρές εικόνες δεν τέλειωνε εύκολα και τα ερωτηματικά ήταν πολλά κι οι γρίφοι σου ζητούσανε μια κάποια λύση, έστω και φανταστική. Δε μας ξέρανε εδώ οι πολλοί άνθρωποι και δεν τους ξέραμε ούτε μείς, κι έτσι νιώθαμε τόση ελευθερία. Το Και, το Παραλλέλι, η Μπελαβίστα, οι Βερχανέδες, οι Μεγάλες Ταβέρνες, το Μπουλβάρ - Αλιότι, οι Κουλές, τα Τράσα, η Αγία Φωτεινή, η Αγία Κατερίνα, τα βαποράκια του Κορδελιού, το τραμ της προκυμαίας που το σερναν άλογα, τα κατάμεστα με εύθυμο κόσμο κέντρα, οι πουλητάδες των γιασεμιών, τα μονά ζυγά φιστίκια, τα “Πολιτάκια” με τα σαντούρια, οι πεταχτές γυναίκες, όλα, έμοιαζαν σαν εύθυμες, χτυπητές κορδέλες, που έπλεκαν ένα χαρωπό γαϊτανάκι. Και μέσα σ’ αυτά η μητέρα να μπαινοβγαίνει μαζί μας στα καταστήματα και ν’ αγοράζει τη χαρά του περιττού μέσα σε μεγάλα και μικρά πακέτα”.

- Διδώ Σωτηρίου, “Οι νεκροί περιμένουν”, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2011.

Το παντοπωλείο "Αίγυπτος" και άγνωστος άντρας με έναν πελαργό το 1895.

Μασκαρεμένοι Έλληνες

Πεχλιβάνιδες (παλαιστές) το 1902.

Ποδοσφαιρική ομάδα του Πανιώνιου.

Ιππόδρομος

Πλωτή γέφυρα έξω από τη Σμύρνη.

Επιστροφή από τα αμπέλια.

Γυναίκες κατεργάζονται αποξηραμένα σύκα για εξαγωγή στις δυτικές αγορές όπως το Λονδίνο.

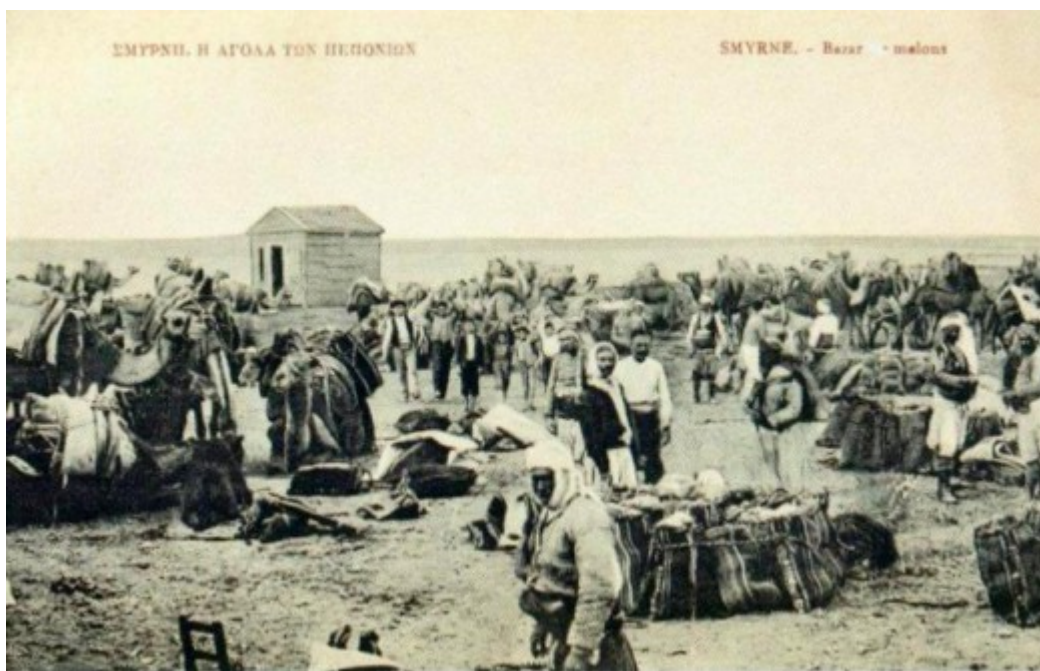
Χρηματιστήριο σύκων, που γινόταν η διαλογή και ορίζονταν οι τελικές τιμές των σύκων. Οι ντόπιοι το αποκαλούσαν "Μπατακχανέ" (Κωλοχανείο).

Πωλητής σφουγγαριών το 1860.

Πεταλωτής

Υπαίθρια αγορά πεπονιών

Αρκουδιάρης

SMYRNE.

Mustafa bicycliste.

Nr. 22. Éditeur: Maison Hombro, Passage Ténékidès.

Ο Μουσταφά, ο ποδηλάτης.

Πωλητής λεμονάδας.

Costume de Cavas grec

Smyrne

Vi cew ora le tue lettere, ed o
quanto m'ene mi dice: Al fine
meo ricevuto lettere, di nuovo
ho 1. ph. g. m. S

Έλληνας με επίσημη στολή Εύζωνος.

Smyrne. Musiciens Villageois.

Cliché Jean Lambrinidi.

Μουσικοί

Μπεκτασί δερβίσης

Δερβίσηδες Μεβλεβί (Οι στροβιλιζόμενοι δερβίσηδες του τάγματος του Μεβλανά Ρουμί).

Ο Βιντάλ και η Λούσυ Άντζελ, ζευγάρι Εβραίων από τη Σμύρνη.

Διονύσιος Ταβουλάρης (1840 - 1928), Ζακυνθινός, από τους σημαντικότερους Έλληνες ηθοποιούς όλων των εποχών. Εγκαταστάθηκε στη Σμύρνη μαζί με τον αδερφό του και ίδρυσαν ένα θίασο. Ανέβαζαν δημόσιες παραστάσεις συμβάλλοντας στη διάδοση του ελληνικού θεατρικού λόγου. Επέστρεψε στην Αθήνα το 1873 και συνεργάστηκε με το τότε Βασιλικό νυν Εθνικό Θέατρο και τη Νέα Σκηνή.

Κωνσταντίνος Καραθεοδωρή (1873 - 1950), μαθηματικός. Εξαίρετος επιστήμονας με παγκόσμιες διακρίσεις και καταγωγή από την Κωνσταντινούπολη. Διετέλεσε χρέη πρυτάνεως του νεοσύστατου Ιωνικού Πανεπιστημίου Σμύρνης, από την ίδρυση του το

1919 μέχρι και την Καταστροφή το 1922.

Επιφανείς Σμυρنيοί

Πάνω σειρά, από αριστερά στα δεξιά:

- **Αδαμάντιος Κοραής** (1748 - 1833), φιλόλογος και εκπρόσωπος του Διαφωτισμού
- **Πάυλος Καλλιγιάς** (1814 - 1896), νομικός, ιστορικός, λογοτέχνης και πολιτικός
- **Ιωάννης Σκυλίτσης** (1819 - 1885), διανοούμενος, δημοσιογράφος και εκδότης
- **Μήτσος Μυράτ** (1878 - 1964), ηθοποιός και σύζυγος της ηθοποιού Κυβέλης

Κάτω σειρά, από αριστερά στα δεξιά:

- **Δημήτριος Γληνός** (1882 - 1943), εκπαιδευτικός, συγγραφέας και πολιτικός
- **Μανόλης Καλομοίρης** (1883 - 1962), μουσικοσυνθέτης
- **Κυβέλη** (1888 - 1978), ηθοποιός
- **Γεώργιος Σεφέρης** (1900 - 1971), διπλωμάτης, ποιητής, κάτοχος βραβείου Νομπελ Λογοτεχνίας 1963.

Επιφανείς Σμυρνιοί

Πάνω σειρά, από αριστερά στα δεξιά:

- **Αριστοτέλης Ωνάσης** (1906 - 1975), εφοπλιστής
- **Ιωάννα Τσάτσου** (1909 - 2000), ποιήτρια
- **Ελευθέριος Μουζάκης** (1913 - 2006), πατέρας της ελληνικής κλωστοϋφαντουργίας, ιδρυτής της βιομηχανίας "Κλωσται Πεταλούδας"
- **Ρίτα Αμπατζή** (1914 - 1969), ερμηνεύτρια ρεμπέτικου

Κάτω σειρά, από αριστερά στα δεξιά:

- **Αντώνης Χριστοφορίδης** (1918 - 1985), πυγμάχος, πρωταθλητής Ευρώπης
- **Τρύφων Τζανετής** (1918 - 1988), θρυλικός ποδοσφαιριστής της ΑΕΚ
- **Έλλη Παππά** (1920 - 2009), δημοσιογράφος, συγγραφέας, σύντροφος του Νίκου Μπελογιάννη
- **Μίνως Αργυράκης** (1920 - 1998), ζωγράφος, σκιτσογράφος, σκηνογράφος

Ο Γιώργος Σεφέρης με την αδερφή του Ιωάννα και τον αδερφό του Άγγελο στη Σκάλα Βουρλών το 1907.

Η αγαπημένη μου φωτογραφία. Διαγωνισμός παραγωγών αποξηραμένων σύκων το 1895. Δεν περίμενα να υπάρχει ο θεσμός της βράβευσης αγροτικών προϊόντων εκείνη την εποχή. Πολύ φοβάμαι πως το μαυρισμένο μάτι του υποψήφιου παραγωγού στην άκρη δεξιά, είναι από γροθιά.

Πηγές: lifo.gr - constantinoupoli.com,

[Νικόλας - Νταμόν Παπαδημητρίου](#) Τουρκολόγος